

NATURAL LANDSCAPES AND ECOLOGICAL TOURISM (IN THE CASE OF JIZZAKH REGION)

Lola Shukurboevna Sanaeva

Jizzakh State Pedagogical University

Tashkent, Uzbekistan

E-mail: Sanaeva_08@gmail.com

Ilkhom Esonovich Karimov

Jizzakh State Pedagogical University

Tashkent, Uzbekistan

ABOUT ARTICLE

Key words: Natural landscapes, relief, fauna, flora, rivers, Turkestan ridge, recreation areas, ecotourism, cultural heritage sites, means of settlement.

Received: 12.12.23

Accepted: 14.12.23

Published: 16.12.23

Abstract: The relief of the Jizzakh region consists of mountains, hills and plains. We see that on the territory of the province there are also 4 high-altitude areas (desert, hill, mountain and pasture), identified by academician K. Zokirov. The southern part of the Jizzakh region is occupied by the spurs of the Turkestan ridge (mountains Zomintog, Molguzar and Chumgar), and the western part is occupied by the eastern part of the Nurata ridge.

TABIY LANDSHAFTLAR VA EKOLOGIK TURIZM (JIZZAX VILOYATI MISOLIDA)

Lola Shukurboevna Sanaeva

Jizzax davlat pedagogika universiteti

Toshkent, O'zbekiston

E-mail: Sanaeva_08@gmail.com

Ilxom Esonovich Karimov

Jizzax davlat pedagogika universiteti

Toshkent, O'zbekiston

MAQOLA HAQIDA

Kalit so'zlar: Tabiiy landshaftlar, relyef, fauna, flora, daryolar, Turkiston tog' tizmasi, rekreatsiya hududlari, ekoturizm, madaniy me'ros obyektlari, joylashtirish vositalari.

Annotatsiya: Jizzax viloyati relyefi tog'lik, qir va tekisliklardan iborat. Viloyat hududida akademik Q.Zokirov tomonidan ajratilgan 4 ta balandlik mintaqalarini (cho'l, adir, tog' va yaylov) ham mavjudligini ko'ramiz. Jizzax viloyatining janubiy qismini

Turkiston tizmasining tarmoqlari (Zomintog', Molguzar va Chumqor tog'lari), g'arbini Nurota tizmasining sharqiy qismi egallagan.

ПРИРОДНЫЕ ЛАНДШАФТЫ И ЭКОЛОГИЧЕСКИЙ ТУРИЗМ (НА ПРИМЕРЕ ДЖИЗАКСКОЙ ОБЛАСТИ)

Лола Шукурбоевна Санаева

Джизакский государственный педагогический университет

Ташкент, Узбекистан

E-mail: Sanaeva_08@gmail.com

Ильхом Эсонович Каримов

Джизакский государственный педагогический университет

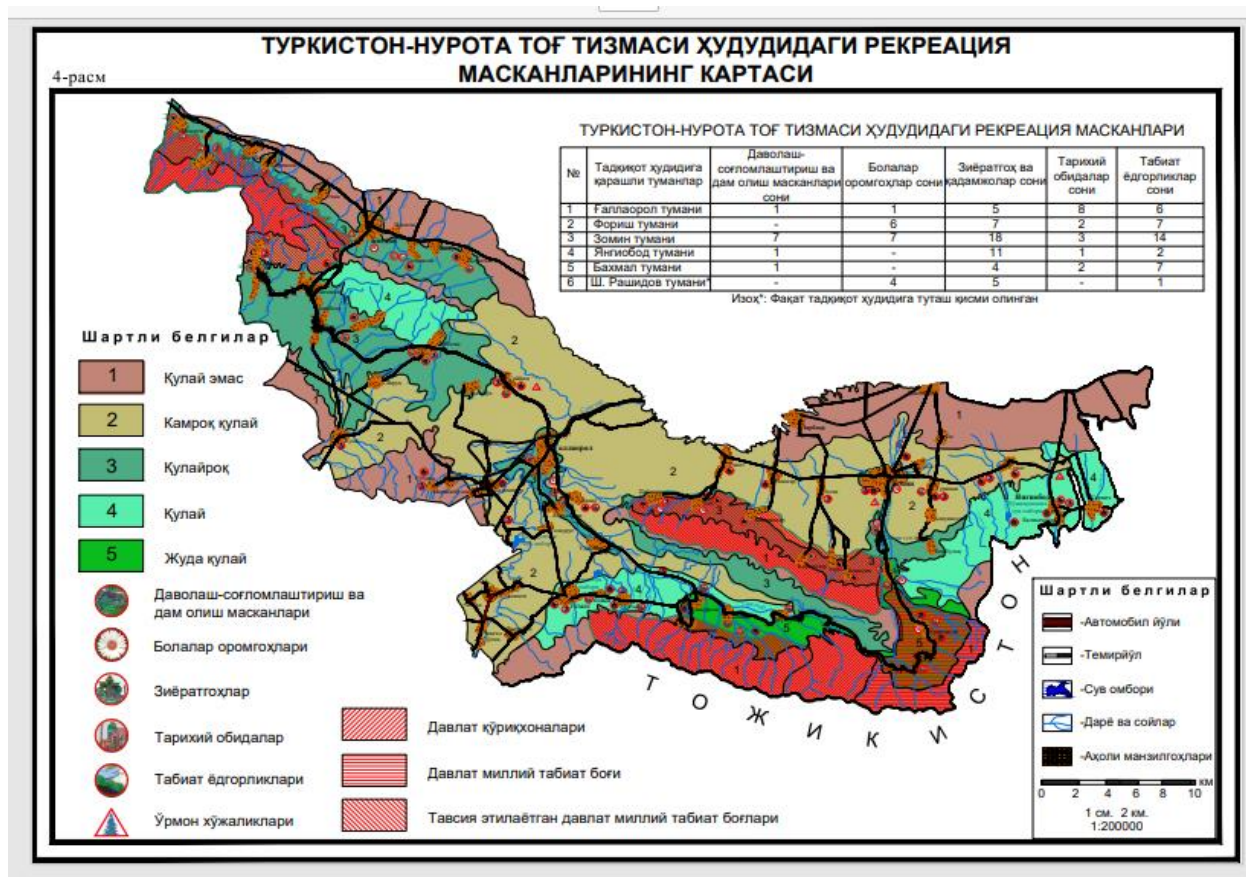
Ташкент, Узбекистан

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: Природные ландшафты, рельеф, фауна, флора, реки, горный массив Туркестана, зоны отдыха, экотуризм, объекты культурного наследия, средства расселения.	Аннотация: Рельеф Джизакской области состоит из гор, холмов и равнин. Мы видим, что на территории области также есть 4 высотных района (пустыня, холм, гора и пастбище), выделенные академиком К.Зокировым. Южную часть Джизакской области занимают отроги Туркестанского хребта (горы Зоминтог, Молгузар и Чумгор), а западную часть — восточную часть Нуратинского хребта.
--	---

KIRISH

Hozirgi vaqtda rivojlanayotgan ko'pgina mamlakatlarni barqaror rivojlantirish konsepsiyasida ekologik turizmining o'rni alohida e'tirof etilmoqda. Mutaxassislar xalqaro tog' turizmini tog'li hududlarning rivojlanishida asosiy vosita rolini o'ynashini tan olmoqdalar. Xalqaro turizm sohasi ekspertlarining ma'lumotiga ko'ra, O'zbekiston turizmni tez sur'atlarda rivojlanishi bo'yicha dunyo mamlakatlari ichida 5 o'rinda turadi. Respublikamizda ekologik turizmni rivojlantirish nafaqat inson salomatligini tiklashda, balki davlatimiz iqtisodiyotini barqaror rivojlanishdagi o'rni ham beqiyosdir. Nisbatan ekoturistik imkoniyati yuqori bo'lgan viloyatlardan biri Jizzax viloyatidir.

Bugungi kunda viloyatning tabiiy landshaftlarini ekoturistik nuqtai nazardan tahlil qilish muhim omillardan hisoblanadi. Chunki hukumatimiz tomonidan Jizzax viloyatida ekoturizmni rivojlantirish borasida sezilarli darajada e'tibor qaratilmoqda [1,2]. Ma'lumki tabiiy landshatlar tarkibiy qismlariga relyef, o'simlik va hayvonot dunyosi va suv kiradi. Shu jihatdan Jizzax viloyati relyefi akademik Q.Zokirov tomonidan ajratilgan 4 ta balandlik mintaqalari (cho'l, adir, tog' va yaylov) shimoli-g'arbdan janubi-sharqqa tomon almashinib keladi. Viloyat janubida Turkiston tizmasi va uning tarmoqlari (Zomintog', Molguzar va Chumqor tog'lari), g'arbini Nurota tizmasining sharqiy qismi egallagan. Shimoliy, shimoli-g'arbiy qismi (Mirzacho'l va Qizilqum cho'lining janubi-sharqi) tekislikdan iborat. Jizzax viloyati hududining katta qismi keng tekislikdan iborat bo'lib, yer yuzasi shimol va shimoli-g'arbdan, janub va janubi-sharqqa tomon asta-sekin to'liqinsimon bo'lib ko'tarila boradi. Janubiy chekkalari keskin ko'tarilgan. Viloyatning janubiy qismini Turkiston tog' tizmasi ishg'ol qiladi.

ASOSIY QISM

M.Xoshimxonovning "O'zbekiston ekologik turizmi" monografiyasida ekoturizmning alohida qo'riqlanadigan tabiiy hududlari, Kitob geologik qo'riqxonasining eko sayyohlik resurslari bilan birga, Jizzax viloyatining alohida qo'riqlanma hududlaridan Zomin milliy tabiat bog'i, uning hududida joylashgan Chortangi darasi, Uch o'choq, Miq qal'asi haqida ma'lumotlarni keltirib o'tgan [3].

Lekin shuni ta'kidlash lozimki, Jizzax viloyatining tabiiy landshaftlari ekoturistik nuqtai nazardan to'raligicha o'rganib chiqilmagan.

Belgilangan maqsadlarga muvofiq quyidagi vazifalar hal qilindi: Jizzax viloyatining tabiiy sharoiti va zamonaviy landshaft xilma-xilligini tahlil qilish; yerdan foydalanishning joriy tarkibi va dinamikasini baholash; viloyat tabiiy resurslarining holatiga atrof-muhitni muhofaza qilishning joriy ta'sirini aniqlash; barqaror rivojlanish uchun tog'li hududlarning ekologik boshqaruvini optimallashtirish strategiyasini ishlab chiqish; Jizzax viloyatining ekologik asoslarini rivojlantirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqish.

Tadqiqotda Jizzax viloyatining tabiiy landshaftlarida ekoturizm infratuzilmasi rivojlanishini belgilashda yaqin yillarda kutilayotgan o'zgarishlarni hisobga olish va shu orqali turizmning rivojlanishini yahtit infratuzilma sifatida o'rganish metodologiyasi qo'llanildi. Bu borada mutahassislar fikrini o'rgangan holda, kuzatish, qiyoslash, emperik tadqiqot, wsvot tahlil, qiyosiy tahlil hamda ekspert baholash kabi usullari orqali infratuzilmaning tarkibiy qismlari rivojlanishi yo'nalishlarini belgilab berish usuli taklif etilgan.

Tadqiqot ishida Turkiston tog' tizmasi landshaftlarini ekologik turizmni tashkil etish va rivojlantirish nuqtai nazardan o'rganib chiqildi (1-rasm). Ushbu xaritaga turistik infratuzilmalar, madaniy meros ob'ekatlari va boshqa rekreatsiya hududlari kiritib chiqildi (1,2-jadvallar).

1-jadval

TURKISTON-NUROTA TIZMASI TOG' LANDSHAFTLARINI EKOLOGIK TURIZMNI RIVOJLANTIRISH MAQSADIDA RAYONLASHTIRISH KARTA- SXEMASI

O'lka	Provinsiya	viloyat	tuman	Kichik tumanlar
O'rta Osiyo	A. Tyanshan-Pomir	I. Turkiston	1. Chumqortog'	a. Rushon
				b. Ko'kjar
			2. Molguzar-Zomin	v. Molguzar
				g. Ravot-Pishag'or
				d. Zomin
			3. Sangzor-Zominsuv	ye. Sangzor
				j. Qizilmozor
				z. Zominsuv
		II. Nurota	4. Nurota	i. Nurota-Qo'ytosh
				k. Osmonsoy
				l. Ko'kbuloq
			5. G'allaorol	m. G'allaorol
				n. Garasha-Savruq
			6. G'o'bdin-Qaroqchitog'	o. G'o'bdin
				p. Qaroqchitog'

**JIZZAX VILOYATI TURKISTON TOG‘ TIZMASIDA MAVJUD EKOTURISTIK
OB‘EKTAR VA REKREATSIYA XUDUDLARI VA TURISTIK JOYLASHTIRISH
VOSITALARI**

Davolash-sog‘lomlashtirish va dam olish maskanlari		
№	Davolash-sog‘lomlashtirish maskanlarining nomlari	Davolash-sog‘lomlashtirish maskanlarining joylashgan manzili
1.	“Baxmal” sanatoriysi	Baxmal tumani, Baxmal QFY
2.	“Havotog‘” sanatoriysi	Yangiobod tumani, Balandchaqir shaharchasi
Zomin tumani		
3.	“Azim Zomin shifo” sog‘lomlashtirish va dam olish maskani	Qo‘riq massivi
4.	“Zomin ona va bola” sanatoriysi	Qo‘riq massivi
5.	“Plato” sog‘lomlashtirish va dam olish maskani	Duoba QFY
6.	“Zomin-O‘rikli soy” sog‘lomlashtirish va dam olish maskani	Duoba QFY
7.	“NKMK” sog‘lomlashtirish va dam olish maskani	Duoba QFY
8.	“Archazor” sog‘lomlashtirish va dam olish maskani	Duoba QFY
9.	“Zomin” sanatoriysi	Duoba QFY
Bolalar oromgohlari		
№	Bolalar oromgohlarining nomlari	Bolalar oromgohlarining joylashgan manzili
1.	Kamolot	G‘allaorol tumani, Qashqabuloq QFY
Forish tumani		
2.	Koinot	Yomchi qishlog‘i
3.	Mirzacho‘l	Yomchi qishlog‘i
4.	Zangori olov	Kattabog‘don qishlog‘i
5.	Jilgacha	Kattabog‘don qishlog‘i
6.	Tabassum	Kattabog‘don qishlog‘i
7.	Matlubotchi	Kattabog‘don qishlog‘i
Sharof Rashidov tumani		
8.	Sh.Rashidov	Uobsoy qishlog‘i
9.	Enerji	Uobsoy qishlog‘i
10.	Bobur	Uobsoy qishlog‘i
11.	Bo‘ston	Uobsoy qishlog‘i
Zomin tumani		
12.	Lochin	Tuman markazida
13.	“Zomin oromgohi” MChJ	G‘allakor QFY, Qo‘riq qishlog‘i
14.	Ya.Norbekov nomli	G‘allakor QFY, Qo‘riq qishlog‘i
15.	Zomin-Sunrise	Duoba QFY, Tog‘terak qishlog‘i
16.	Aloqachi	Duoba QFY, Yettikechuv qishlog‘i
17.	“OKMK”	Duoba MFY, Tog‘terak qishlog‘i
18.	Guliston	Duoba MFY, Tog‘terak qishlog‘i

Ziyoratgoh va qadamjolar		
№	Ziyoratgoh va qadamjolar nomlari	manzili
G'allaorol tumani		
1.	“G'o'bdun ota” ziyoratgohi	G'o'bdin qishlog'i
2.	“Said Ibn Abu Vaqqos” ziyoratgohi	Avliyo qishlog'i
3.	“Qozon ota” ziyoratgohi	Xonaqa va G'o'bdin qishloqlari orasida
4.	“Sayfin ota” ziyoratgohi	Sayfin qishlog'i
5.	“Savruq ota” ziyoratgohi	Savruq qishlog'i
Forish tumani		
6.	“Hazrati Zaynulobiddin” ziyoratgohi	Mojrum qishlog'i
7.	“Hasan ota” ziyoratgohi	Xasanota qishlog'i
8.	“Hazrati Eshon xalifa” ziyoratgohi	Andagin qishlog'i
9.	“Qizuchgan” qadamjosi	Sayyod qishlog'i
10.	“Jondahor ota” ziyoratgohi	Garasha qishlog'i
11.	“Narvon ota” ziyoratgohi	Narvon qishlog'i
12.	“Xo'ja bog'bon ota” qadamjosi	Qoratosh qishlog'i
Sharof Rashidov tumani		
13.	“Cho'qmozor ota” ziyoratgohi	O'raqli qishlog'i
14.	“Malik ota” ziyoratgohi	Sug'unboy qishlog'i
15.	“Uch qiz” ziyoratgohi	Uchqiz qishlog'i
16.	“Qirq Chilton” ziyoratgohi	Sho'rbel qishlog'i
17.	“Parpi ota” ziyoratgohi	Yalpoqbosh qishlog'i
Zomin tuman		
18.	“G'orbobo” ziyoratgohi	Qultepa qishlog'i
19.	“Qum ota” ziyoratgohi	Laylakuya qishlog'i
20.	“Beshbuloq ota” ziyoratgohi	Pishag'ar qishlog'i
21.	“Oqtosh ota” ziyoratgohi	Pishag'ar qishlog'i
22.	“Xo'jai Sarob ota” ziyoratgohi	Pishag'ar qishlog'i
23.	“Xo'ja Shohimardon Sherdor” ziyoratgohi	Turkman kishlog'i
24.	“Qoplun ota” ziyoratgohi	Qovunkesdi va Beshbuloq qishloqlari oralig'i
25.	“Parpi oyim” ziyoratgohi	Uvol qishlog'i
26.	“Qoramozor ota” ziyoratgohi	Qoramozor qishlog'i
27.	“Xo'roz ota” ziyoratgohi	Turkman kishlog'i
28.	“Ko'k to'nli ota” ziyoratgohi	Tuman markazida
29.	“Xo'ja Qahhor vali” qadamjosi	Tuman markazida
30.	“Said Burhoniddin qilich” ziyoratgohi	Beshkubi kishlog'i
31.	“Xo'ja bandikushod bobo” ziyoratgohi	Jaloyir qishlog'i
32.	“Archamozor ota” ziyoratgohi	Yettikechuv qishlog'i
33.	“Balogardon bobo” qadamjosi	Jo'langar qishlog'i
34.	“Oqsoq ota” qadamjosi	Uvol qishlog'i
35.	“Xo'ja Ko'ndalang” ziyoratgohi	Qushchi Bolg'ali qishlog'i

Yangiobod tumani		
36.	“Xo‘jamushkent ota” ziyoratgohi	Xo‘jamushkent qishlog‘i
37.	“Changovul ota” ziyoratgohi	Changovul qishlog‘i
38.	“Rustam ota va Jumaqul ota” ziyoratgohi	Balandchaqir qishlog‘i
39.	“Saidisoxo‘ja” ziyoratgohi	Jo‘langar qishlog‘i
40.	“Bo‘tatosh Vali” ziyoratgohi	Yuqorisarmich qishlog‘i
41.	“Chilmahram ota” ziyoratgohi	Balandchaqir qishlog‘i
42.	“Ersulaymon bobo” ziyoratgohi	Jo‘langar qishlog‘i
43.	“Teshiktosh bobo” qadamjosi	Pastksarmich qishlog‘i
44.	“G‘oyib ota” qadamjosi	Yuqorisarmich qishlog‘i
45.	“Ko‘k to‘nli ota” ziyoratgohi	Mug‘ol qishlog‘i
46.	“Qo‘ltiqaziz” qadamjosi	Balandchaqir qishlog‘i
Baxmal tumani		
47.	“Bog‘imozor” ziyoratgohi	Mo‘g‘ol qishlog‘i
48.	“O‘smat ota” ziyoratgohi	O‘smat shahri
49.	“Novqa ota” ziyoratgohi	Novqa qishlog‘i
50.	“Xo‘ja Ko‘ndalang ota” (Shahid bobo) ziyoratgohi	Temirqadam qishlog‘i
Tarixiy obidalar		
№	Tarixiy obidalarining nomi	Tarixiy obidalarining manzili
1.	“Cho‘kmozorota” – arxeologik joyi, qadimgi qabriston	Yangiobod tumani, Qo‘shqand qishlog‘i
G‘allaorol tumani		
2.	“Sulton Xalil” maqbara qoldiqlari, arxeologik tepalik (XIV a.)	Tuman markazida
3.	Tarixiy qabr usti toshlari	Sayfin qishlog‘i
4.	Arxeologik joylar	Savruq qishlog‘i
5.	Arxeologik joylar	G‘o‘bdin qishlog‘i
6.	“Shayintepa” qo‘rg‘oni (XI-XII a.)	Juma qishlog‘i
7.	“Choytepa” qo‘rg‘oni (XI-XII a.)	Qorag‘uyli qishlog‘i
8.	“Lapaxtepa” qo‘rg‘oni (V-VIII, XV-XVI a.)	Qashqabuloq qishlog‘i
9.	“Gadoytepa” qo‘rg‘oni (V-VIII a.)	Guliston qishlog‘i
Forish tumani		
10.	Arxeologik maydonlar, tarixiy qabr toshlari	Garasha qishlog‘i
11.	“Sultontepa” qo‘rg‘oni (XI-XII a.)	Porasht qishlog‘i
Zomin tumani		
12.	Qobilmozor ziyoratchilar joyi	Qo‘shintepa qishlog‘i
13.	“Shahriston” qadimgi shahar xarobalari (VII-VIII a.)	Achchi qishlog‘i
14.	“Qultepa” qalasi (II-XII a.)	Qultepa qishlog‘i
Baxmal tumani		
15.	“Malik ajdar” arxeologik manzillar (X-XX a.)	Duvlat qishlog‘i
16.	Ko‘p sonli qo‘rg‘onlar (V-VIII a.)	Muzbuloq qishlog‘i

Tabiat yodgorliklar		
№	Tabiat yodgorliklarning nomi	manzili
1.	Paymart g'ori va qatron daraxti	Sharof Rashidov tumani, Paymard qishlog'i
G'allaorol tumani		
2.	“Temur darvoza” yodgorligi	Molguzar va Qo'ytosh tog'lari tutash joyida
3.	“Quyosh” tog'idagi noyob tosh shakllari	Qo'ytosh qishlog'i
4.	Ko'p yillik chinorlar va buloqlar	Avliyo mahallasi
5.	Buloqlar, qalin daraxtzorlar	G'o'bdin qishlog'i
6.	Buloqlar, “Sovruqota” qalin daraxtzori	Savruq qishlog'i
7.	“Sayfin ota” bulog'i	Sayfin qishlog'i
Forish tumani		
8.	“Teshiktosh” chillaxonasi	Andagan qishlog'i
9.	1600 yildan ko'p bo'lgan ari inlari	Mojrum qishlog'i
10.	1000 yoshdan ortiq Mojrum archasi	Mojrum qishlog'i
11.	Eramizdan avvalgi I-II asrlardagi qoya rasmlari (tosh bitiklar)	Uxum qishlog'i
12.	Issiq suvli buloqlar, 1000 yillik tut daraxtlari	Qoratosh qishlog'i
13.	Tepaliklar, ko'plab buloqlar, qalin daraxtzorlar	Narvon qishlog'i
14.	“Osmonsoy” biogen tarkibli noyob tuzilmali ohaktoshlar	Osmonsoy qishlog'i
Zomin tumani		
15.	“Peshag'or” paleontologik g'ori	Bosh Pishag'or
16.	“Uvaldara” tog'li joylari, sharsharalar,	Uvol qishlog'i
17.	Qalin qoraqarag'ayzorlar	Beshkubi qishlog'i
18.	Sog'lomlashtiruvchi buloqlar, 1000 yillik tut daraxtlari	Turkman qishlog'i
19.	Sog'lomlashtiruvchi va shifobaxsh buloqlar	Laylakuya qishlog'i
20.	Archamozor qoraqarag'ayzori	Yettikechuv q.
21.	Miq qal'asi	Yettikechuv q.
22.	Noyob shaklli toshlar	Yettikechuv q.i
23.	2,3 ga hududga ega bo'lgan yashil daraxtzor, “Xo'ja Shoximardan” bulog'i	Turkman qishlog'i
24.	400 yillik shumtol va shifobaxsh buloqlar,	Yettikechuv qishlog'i
25.	“Sharshara” maskani	Duoba QFY
26.	Supa (Suffa) maskani	Duoba QFY
27.	“Sherbuloq” bulog'i	Duoba QFY
28.	“Boboyong'oq” bog'i hududidagi 700 yillik yong'oq	O'rikli qishlog'i
Yangiobod tumani		
29.	600-700 yillik tut daraxtlari	Qo'shqand qishlog'i
30.	“Xo'jamishkent” buloqlari, g'orlar	Xo'jamishkent qishlog'i
Baxmal tumani		
31.	Ko'p yillik chinorlar va buloqlar	Novka qishlog'i
32.	Zomin davlat qo'riqonasidagi noyob tosh shakllari	“Zomin davlat qo'riqona”si
33.	“Qirqqiz tosh” ansambili	Muzbuloq qishlog'i
34.	“Tosh kuyov”	Muzbuloq qishlog'i
35.	“Bog'i major” o'rmoni	Mo'g'ol qishlog'i
36.	“Qulsu-Go'ralash” qadimiy dengiz tubi maydoni	Yuqori buloqboshi q.
37.	“Malik ajdar” bulog'i (X a.)	Duvlat qishlog'i

O'rmon xo'jaliklari		
№	Nomi	Manzili
19.	Baxmal	Baxmal tumani
20.	G'allaorol	G'allaorol tumani
21.	Forish	Forish tumani
22.	Zomin	Zomin tumani
23.	Xo'jamushkent	Yangiobod tumani
Davlat qo'riqxonalari		
№	Nomi	Manzili
1.	Zomin tog'-archa davlat qo'riqxonasi	Baxmal va Zomin tumani, Turkiston tizmasining shimoliy yonbag'ri
2.	Nurota tog'-yong'oq davlat qo'riqxonasi	Forish tumani, Nurota tizmasining shimoliy yonbag'ri
Davlat milliy tabiat bog'i		
№	Nomi	Manzili
1.	Zomin davlat milliy tabiat bog'i	Zomin tumani, Turkiston tizmasining shimoliy yonbag'ri

XULOSA

Jizzax viloyatining tabiiy landshaftlarini ekoturistik nuqtai nazardan kuzatuvlarimiz natijasida quyidagilarni tavsiya etamiz:

- Turkiston tizmasida vertikal landshaftlarida ekologik turizmini rivojlantirish bo'yicha ishlab chiqilgan nazariyalarni amaliyotga tadbqiq qilish uchun hududda turistik firmalarning faoliyatini jadallashtiri;

- Turkiston tog'larida chet ellik turistlarga xizmat qiladigan va bir qancha xorijiy tillarni mukammal biladigan gidlar faoliyatini yo'lga qo'yish lozim.

- Hududdagi Sangzor va Zominsoy daryo havzalarini xar tomonlama o'rgangan holda, daryo bo'ylab sayr qilish, cho'milish va baliq ovlashni o'z ichiga olgan, daryo turizmini ham yo'lga qo'yish.

- Turkiston tog'larini relyefini o'rgangan holda, qoyali joylarda alpenizmni, ochiq yalangli joylarda chang'i, daryolarning ostonalari kam bo'lgan joylar qayiqda suzish sport turlarini yo'lga qo'yish lozimdir. Bu yo'llar orqali ham ko'plab turistlarni jalb qilish imkoniyati paydo bo'ladi.

- Tog'larning o'rtacha balandliklarida tibbiyot xizmatini yo'lga qo'yish lozim. Tog'ning yuqori balandliklariga harakatlanuvchi turistlarni qon bosimi bilan bog'liq kasalliklar bezovta qiladigan bo'lsa, tekshiruvdan o'tkazilib, tibbiy tekshirish natijasiga ko'ra yuqoriga harakatlanishi haqida yakuniy xulosa beriladi.

- Sayyohatga boriladigan joylarini rasmlari va ular haqida qisqacha izohlarni o'z ichiga atributlar tayyorlash.

- Hududdagi ko'plab g'orlarga ham sayyohatlarni tashkil qilish rejalarini ishlab chiqish. G'orlarga sayyohlar tashrif buyurgan vaqtida, g'orning xususiyatlari bilan yaqindan tanishtirib boruvchi mutaxassislarni jalb qilish lozimdir.

- Hududdagi buloqlar va ularning xususiyatlari bilan sayyohlarni tanishtirish. Ayrim buloqlarning atrofi obodonlashtirilgan bo'lib, turistlarning kelib dam olishlari uchun barcha qulayliklar bo'lsa, ayrim buloq atroflari esa e'tiborsizlik tufayli tashlandiq holga kelib qolgan. Bu buloqlar atrofida obodonlashtirish ishlari olib borib va dam oluvchilar uchun sharoitlar yaratilsa maqsadga muvofiq bo'lardi.

- Tog'li hududlardagi ziyoratgoh joylarni sxematik kartasi tuzib, ushbu yo'nalish bo'ylab turistlarning xarakatlanish marshrutlarini belgilash lozimdir.

- Turkiston tog' tizmasi hududida Baxmal Molguzar, Nurota davlat milliy bog'larini barpo qilish;

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 5 yanvardagi "O'zbekiston Respublikasida Turizmni jadal rivojlantirishga oid qo'shimcha chora tadbirlar to'g'risida" gi PF-5611-sonli farmoni va ushbu farmonda tasdiqlangan 2019 — 2025 yillarda O'zbekiston Respublikasida turizm sohasini rivojlantirish konsepsiyasi.

2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020 yil 9 noyabrdagi 2020- 2022 yillarda "Jizzax viloyatining Zomin tumanini kompleks ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi № 698-son qarori.

3. M.R. G'o'dalov, O.L. Muxamedov. Tabiatni muhofaza qilish – muammo va yechimlar.monografiya. "Ziyo nashr-matbaa", 2021.

4. Gudalov, M. R. . (2023). Climate changes in the aydar-arnasoy lake system and its surroundings. Journal of Geography and Natural Resources, 3(06), 44–50.